Platypsyllus castoris Ritzema konstaterad på svensk bäver i Värmland.

Av

EINAR WIRÉN.

I andra häftet av Ent. Tidskr. för år 1933 ha C. H. Lindroth och Th. Palm ett intressant meddelande om en i juni 1912 utanför Smögens Tånge tillvaratagen bäver av okänd härstamning. Å denna bäver plockades ett antal »bäverlöss», av vilka åtminstone en del utgjordes av den sällsamma coleopteren *Platypsyllus castoris*. Författarna gjorde bl. a. följande uttalande: »Emellertid är det mycket troligt, att *Platypsyllus* skall kunna anträffas på de bävrar, som nyligen med framgång återinplanterats i vårt land, något som förtjänar att undersökas.»

Återinförandet av bävern till Sverige synes verkligen flerstädes ha lyckats bra, så att vi nu kunna glädja oss över att äga en svensk bäverstam, av vilken majoriteten numera säkerligen består av yngre, inom landet födda djur. De här i Värmland utsatta bävrarna härröra från Arendalstrakten i Norge och äro alltså av »urgammal» skandinavisk stam. Som Lindroth och Palm påpekade, har det konstaterats, att den vilda bävern i Norge är behäftad med *Platypsyllus*, varför man kunde vänta sig, att när vi togo in norsk bäver till Sverige, vi även berikade vår fauna med *Platypsyllus*. Det återstod emellertid att undersöka, huruvida detta verkligen hade skett.

För att vinna klarhet behövdes naturligtvis en granskning av en eller flera bävrar, vartill det kunde bliva mycket svårt att få tillfälle. Infångade levande bävrar gingo givetvis icke att komma över här och sådana skulle antagligen icke heller släppa till sina parasiter, varför det gällde att finna döda djur. Under åren 1925 — tiden för första bäverutsättningen i Värmland — till 1938 ha några dödsfall inträffat inom landskapets bäverkolonier, och de döda kropparna ha blivit besiktigade av veterinärer men icke av entomologer. Med hänsyn härtill anhöll jag om och fick medgivande därtill av skogschefen i Uddeholms Aktiebolag, G. Wesslén — vilken alltid varit ovanligt tillmötesgående mot all naturveten-

skaplig forskning — att få studera nästa förolyckade bäver. Allting var sålunda klart, så när som på den avlidne bävern, vilken kunde låta vänta på sig många, många år. Men man kunde ju hysa hädiska förhoppningar. Döm om min förvåning, när jägmästare S. Ekman i Uddeholm blott tre dagar senare underrättade mig om att en bäver kvällen förut — 20 oktober 1938 — blivit ihjälbiten av ett par lösa hundar utanför sin hydda vid sjön Lilla Ullen i Gustaf Adolfs socken! Bävern anlände till Lundsberg på kvällen den 22 dennes, alltså två dygn efter det den blivit dödad. Djuret, en hane, var ganska stort: det vägde 12,5 kg.; dess huvud var sönderbitet med behåringen illa tilltufsad, och kroppen hade börjat lukta litet misstänkt. Man kunde befara, att förut eventuellt befintliga *Platypsyllus*-exemplar redan hade emigrerat från den kalla kroppen. Denna farhåga var, som det visade sig, ganska berättigad. *Platypsyllus* fanns visserligen på denna bäver men kände tydligen ej längre någon trivsel utan var i färd med att lämna den. Fyra exemplar kröpo på omslagspapperet, där bäverns huvud legat, och strax efter uppackningen sprungo även de flesta återstående exemplaren bort från bäverns huvud och framdel och ned på papperet. Inalles togos där 14 levande och 1 död *Platypsyllus*, och ytterligare 3 levande ex. infångades vid finkamning av bäverfällen; 2 å huvudet och 1 å buken. Andra parasiter blevo ej anträffade.

Jag förmodar, att mången svensk coleopterolog i likhet med undertecknad flera gånger betraktat den besynnerliga bäverparasitens bild i Reitters »Fauna Germanica» samt även läst den kortfattade karakteristiken av arten och undrat, om Skandinaviens form av *Platypsyllus* helt motsvarade denna bild eller icke. De nu iakttagna, levande exemplaren av *Platypsyllus* överensstämde icke så helt med den av Reitter givna beskrivningen. Utan att verkställa en ingående jämförelse vill jag nämna några ord därom. De voro mycket mer Staphylinid- än *Blatta*-liknande, på något avstånd närmast påminnande om en ovanligt platt, ganska snabb *Arpedium*- eller *Olophrum*-art. Elytra syntes väl utan hjälp av någon förstoring. Storleken överraskade; nyss dödade djur hade en kroppslängd av 3,2—3,5 mm., d. v. s. en procentuellt sett avsevärt större längd än den av Reitter till 2,2—2,5 mm. uppgivna. Reitters mått härröra väl från torra, monterade djur, ehuru de trots allt förefalla anmärkningsvärt små. De levande djuren äro mera parallellsidiga, än Reitters avbildning ger vid handen. Ehuru *Platypsyllus* liksom många andra i djurpälsar uppträdande parasiter kännes mycket fast och motståndskraftig emot tryck, deformeras den ganska starkt vid vanlig torrpreparation å kartongrektanglar. Den brunsvarta teckningen å de i Värmland insamlade exemplaren avviker ganska betydligt från den å Reitters bild och i hans artkarakteristik meddelade; i synnerhet gäller detta om thoraxfärgen.

Strax bakom de mer eller mindre triangulära fläckarna å huvudets bakre del finnas å thorax' framkant två rätt stora, rundade fläckar, en å vardera sidan om thorax' mittparti. Från vart och ett av thorax' framhörn utgå två i thoraxhörnet sammanstötande linjer — en yttre, som är skarpare markerad endast i sin främre hälft och där synes som en snett bakåt och utåt förlöpande linje emot mitten av thorax' sidokant — en inre, som går bakåt, en aning snett inåt. Denna senare mörka linje avslutas strax framför thorax' fasta bakkant med en rundad fläck. Från dessa de båda sidornas fläckar utgå ett par svagt bågböjda, mörka linjer, vilka icke fullt mötas i mitten. Den medelst detta linjesystem inramade mellersta delen av thorax är påfallande ljus och framträder mycket tydligt för blotta ögat som ett ljust fält.

Då jag icke haft tillgång till undersökningsmaterial från andra orter liksom ej heller till någon annan än Reitters beskrivning av *Platypsyllus*, kan jag icke yttra mig om huruvida Skandinaviens *Platypsyllus* är att betrakta som en för halvön säregen form, något som icke synes vara helt uteslutet.

I och med ovan rapporterade fynd är det alltså nu konstaterat, att ej endast bävern utan även dess följeslagare *Platypsyllus* återbördats till vårt lands fauna. De båda var och en på sitt sätt högst intressanta djurformernas utbredning torde helt sammanfalla, varför man numera också torde kunna betrakta *Platypsyllus* såsom hemmahörande inom ett ganska vidsträckt svenskt område.

Lundsberg 27 oktober 1938.